ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 5ης Μαρτίου 2003

σχετικά με το καθεστώς ενισχύσεων που εφαρμόζει η Γερμανία για τις πωλήσεις και τις εξαγωγές προϊόντων από το Μεκλεμβούργο-Δυτική Πομερανία

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2003) 519]

(Το κείμενο στη γερμανική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2003/595/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 88 παράγραφος 2 εδάφιο 1,

τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού ζήτησε από τους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με τις διατάξεις που αναφέρονται ανωτέρω,

εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. **ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ**

(1) Τον Ιούνιο του 2001 κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή οι κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη χορήγηση ενίσχυσης, με σκοπό την προώθηση των πωλήσεων και εξαγωγών προϊόντων από το Μεκλεμβούργο-Δυτική Πομερανία (στο εξής: «κατευθυντήριες γραμμές του ομόσπονδου κρατιδίου»). Αρκετές διατάξεις των κρατικών κατευθυντήριων γραμμών φαίνεται να είναι ασυμβίβαστες με το άρθρο 87 της συνθήκης ΕΚ. Επειδή οι κατευθυντήριες γραμμές χρονολογούνται από τις 25 Μαΐου 1998, ο κανονισμός καταχωρήθηκε ως μη κοινοποιηθείσα κρατική ενίσχυση υπό τον αριθμό NN 55/2001.

(2) Με την επιστολή D/52684 της 2ας Ιουλίου του 2001, η Επιτροπή προέτρεψε τη Γερμανία, να εκφράσει τη γνώμη της, από νομική σκοπιά, σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές. Οι παρατηρήσεις της Γερμανίας διαβιβάστηκαν με την επιστολή της 30ής Αυγούστου 2001 (A/36853).

(3) Με την επιστολή SG (2001) D/293172 της 28ης Δεκεμβρίου 2001, η Επιτροπή ενημέρωσε τη Γερμανία σχετικά με την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, σε σχέση με το καθεστώς ενισχύσεων.

(4) Η Γερμανία υπέβαλε τις παρατηρήσεις της με την επιστολή της 4ης Φεβρουαρίου 2002 (A/30809).

(5) Στις 7 Ιουνίου 2002 έλαβε χώρα στο Βερολίνο μια συνάντηση μεταξύ εκπροσώπων της Γερμανίας και της Επιτροπής.

(6) Η απόφαση της Επιτροπής σχετικά με την κίνηση της διαδικασίας, δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. [1] Η Επιτροπή κάλεσε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους όσον αφορά το υπόψη μέτρο, αλλά δεν έλαβε καμία.

2. **ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ**

2.1. **Στόχος του μέτρου**

(7) Ο ειδικότερος στόχος των κατευθυντήριων γραμμών είναι η ανάπτυξη ή ανάκτηση διαπεριφερειακών και εξαγωγικών αγορών. Σε αυτές ανήκουν αγορές εκτός του Μεκλεμβούργου-Δυτικής Πομερανίας, δηλαδή αγορές εντός των συνόρων της Γερμανίας και σε άλλα κράτη μέλη, καθώς και σε τρίτες χώρες.

[1] ΕΕ C 170 της 16.7.2002, σ. 2.

2.2. **Είδος της ενίσχυσης και της νομικής βάσης**

(8) Η ενίσχυση χορηγείται υπό τη μορφή μη επιστρεπτέας επιχορήγησης. Νομική βάση αποτελούν οι κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες τέθηκαν σε ισχύ στις 25 Μαΐου 1998. Οι κατευθυντήριες γραμμές εκδόθηκαν χωρίς προηγούμενη κοινοποίηση ως καθεστώς ενισχύσεων de-minimis και περιλαμβάνουν ρητή παραπομπή στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 69/2001 της Επιτροπής της 12ης Ιανουαρίου 2001 για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ στις ενισχύσεις «ήσσονος σημασίας» [1] καθώς και της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με τις ενισχύσεις «de-minimis» [2].

2.3. **Υποπρογράμματα**

(9) Οι κατευθυντήριες γραμμές περιλαμβάνουν τέσσερα υποπρογράμματα:

— (Α): προγράμματα προώθησης στην αγορά,

— (Β): εκθέσεις και εμποροπανηγύρεις στη Γερμανία και στο εξωτερικό,

— (Γ): κοινά γραφεία εταιρειών στο εξωτερικό,

— (Δ): βοηθοί εξωτερικού εμπορίου.

2.4. **Αποδέκτες της ενίσχυσης**

(10) Αποδέκτες της ενίσχυσης είναι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (στη συνέχεια: ΜΜΕ) κατά την έννοια της σύστασης της Επιτροπής 96/280/ΕΚ της 3ης Απριλίου 1996 σχετικά με τον ορισμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων [3]. Ενισχύσεις στα πλαίσια του υποπρογράμματος Β (εκθέσεις και εμποροπανηγύρεις εσωτερικού και εξωτερικού) χορηγούνται επίσης σε: ενώσεις φορέων διοργάνωσης εμπορικών εκθέσεων, βιομηχανικά και εμπορικά επιμελητήρια, ενώσεις, επαγγελματικές ενώσεις, επαγγελματικοί όμιλοι, συντεχνίες, δήμοι και άλλα), εφόσον ενεργούν εξ ονόματος άλλων επιχειρήσεων ή των μελών τους και τους διοχετεύουν τις ενισχύσεις.

2.5. **Επιλέξιμες δαπάνες**

(11) Στα πλαίσια των τεσσάρων υποπρογραμμάτων, επιλέξιμες είναι οι εξής δαπάνες:

(12) Προγράμματα προώθησης στην αγορά:

— παροχή συμβουλών για την ανάπτυξη στόχων μάρκετινγκ για συγκεκριμένες εταιρείες,

— παροχή συμβουλών για την κατάρτιση σχεδίων μάρκετινγκ ή τμημάτων σχεδίων μάρκετινγκ (π.χ. στυλιζάρισμα προϊόντων, καθορισμός τιμών, διαφημιστική στρατηγική, οργάνωση μάρκετινγκ),

— παροχή συμβουλών για την παρουσίαση και επίδειξη πρωτοτύπων,

— παροχή συμβουλών για τα χρηματιστήρια εμπορευμάτων,

— εκδηλώσεις για τη βελτίωση των εξαγωγών, την ανάπτυξη νέων δυνατοτήτων, πωλήσεων και συνεργασίας, την παραγωγή πολυτομεακών και βελτιωτικών της εικόνας λογότυπων καταγωγής,

— η ενίσχυση ανά επιχείρηση ανέρχεται το πολύ σε 20 500 ευρώ.

(13) Εκθέσεις και εμποροπανηγύρεις στη Γερμανία και στο εξωτερικό:

— δαπάνες άμεσα αναγκαίες για την εγκατάσταση και τη λειτουργία των εκθεσιακών περιπτέρων (μίσθωση του περιπτέρου, κόστος κατασκευής του περιπτέρου, σύνδεση με τα δίκτυα παροχής ηλεκτρισμού και ύδρευσης και τους σταθμούς καθαρισμού λυμάτων και άλλους χώρους απόρριψης απορριμμάτων, εγγραφές σε καταλόγους, διαφημίσεις σχετικές με εκδηλώσεις, διερμηνεία, μεταφορές και ασφαλίσεις),

— η ενίσχυση ανά επιχείρηση ανέρχεται το πολύ σε 7 690 ευρώ.

(14) Επιχορηγήσεις για κοινά γραφεία στο εξωτερικό:

— δαπάνες άμεσα αναγκαίες για την εγκατάσταση και τη λειτουργία των εκθεσιακών περιπτέρων (μη σταθερός εξοπλισμός και μηχανές γραφείου, δαπάνες για τρέχουσες επιχειρηματικές ανάγκες, ανάγκες σε αλλοδαπό προσωπικό σε περίπτωση που η βασική νομική σχέση δημιουργήθηκε με σκοπό τη δημιουργία και τη λειτουργία κοινού γραφείου),

— η ενίσχυση ανά επιχείρηση ανέρχεται το πολύ σε 25 000 ευρώ.

(15) Επιδοτήσεις για βοηθούς εξωτερικού εμπορίου:

— ο μεικτός μισθός υποκείμενος στο φόρο εισοδήματος ενός βοηθού εξωτερικού εμπορίου για περίοδο ενός έτους και σε έκτακτες περιπτώσεις, για περίοδο δυο ετών,

— η ενίσχυση ανά επιχείρηση ανέρχεται το πολύ σε 24 600 ευρώ.

[1] ΕΕ L 10 της 13.1.2001, σ. 30.
[2] ΕΕ C 68 της 6.3.1996, σ. 9.
[3] ΕΕ L 107 της 30.4.1996, σ. 4.

3. **ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ**

(16) Το Μεκλεμβούργο-Δυτική Πομερανία είχε σκοπό να εφαρμόσει τις κατευθυντήριες γραμμές ως καθεστώς de-minimis. Η Επιτροπή, στην απόφασή της σχετικά με την κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας, εξέφρασε σοβαρές αμφιβολίες για το αν οι κατευθυντήριες γραμμές είναι σύμφωνες με τους σχετικούς κανόνες για τις ενισχύσεις de-minimis, και κατέληξε στην άποψη, ότι αποτελούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, καθώς και ότι προκύπτουν σημαντικές αμφιβολίες σχετικά με το συμβιβάσιμο των ενισχύσεων, που χορηγούνται βάση των κατευθυντήριων γραμμών, με την κοινή αγορά.

(17) Η Επιτροπή, στην απόφασή της σχετικά με την κίνηση της διαδικασίας έρευνας, θεώρησε ως ασυμβίβαστα με τους κανόνες για τις ενισχύσεις de-minimis τα ακόλουθα στοιχεία του καθεστώτος ενισχύσεων:

— χορήγηση εξαγωγικών ενισχύσεων,

— επιτρεπόμενο ύψος των ενισχύσεων de-minimis,

— τομέας εφαρμογής,

— μηχανισμός ελέγχου για ενισχύσεις de-minimis.

(18) Στο βαθμό που τα υποπρογράμματα προβλέπουν τη χορήγηση εξαγωγικών ενισχύσεων, η Επιτροπή διαπίστωσε, ότι οι κανόνες για τις ενισχύσεις de-minimis αποκλείουν ρητά, τις εξαγωγικές ενισχύσεις από το πεδίο εφαρμογής των δυο κανόνων de-minimis [1]. Η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες σχετικά με το συμβιβάσιμο των ενισχύσεων οι οποίες θα χορηγηθούν, μεταξύ άλλων, για την κατάρτιση σχεδίων μάρκετινγκ, για την παρουσίαση και επίδειξη πρωτοτύπων, την εγκατάσταση και λειτουργία των κοινών γραφείων στο εξωτερικό, την οργάνωση ανταλλαγών εμπορευμάτων, τις εκδηλώσεις για τη βελτίωση των εξαγωγών, την ανάπτυξη νέων δυνατοτήτων πωλήσεων και συνεργασίας στο εξωτερικό, καθώς και την πρόσληψη βοηθών εξωτερικού εμπορίου, οι οποίοι πρέπει να κατέχουν μια γλώσσα της χώρας-στόχου και να διαθέτουν εκπαίδευση ή/και εμπειρία στον τομέα του εξωτερικού εμπορίου προκειμένου να στηρίξουν τις διεθνείς εμπορικές δραστηριότητες του αποδέκτη της ενίσχυσης.

(19) Από την άλλη πλευρά, η Επιτροπή θεωρεί, ότι η συμμετοχή σε εκθέσεις, η διεξαγωγή μελετών ή η χρήση υπηρεσιών παροχής συμβουλών με σκοπό την προώθηση ενός νέου ή ενός ήδη υφιστάμενου προϊόντος σε μια νέα αγορά, κατά κανόνα δεν αποτελούν εξαγωγικές ενισχύσεις [2].

(20) Σε συνάρτηση με τα προηγούμενα, η Επιτροπή επεσήμανε, ότι η διατύπωση που υπήρχε στις κατευθυντήριες γραμμές, σύμφωνα με την οποία οι «ενισχύσεις για τις εξαγωγές» εξαιρούνται από τον περιορισμό της σώρευσης (δηλαδή από τη διάταξη σύμφωνα με την οποία οι ενισχύσεις de-minimis δεν πρέπει να υπερβαίνουν συνολικά το ποσό των 100 000 ευρώ), δεν καθιστά σαφές ότι δεν πρέπει να υφίσταται καμιά ενίσχυση de-minimis για τις εξαγωγές. Η Επιτροπή υποστήριξε την άποψη, ότι η συγκεκριμένη ερμηνεία δεν μπορεί να γίνει κατανοητή πέραν πάσης αμφιβολίας από όλους τους αποδέκτες της ενίσχυσης.

(21) Όσον αφορά τον υπολογισμό του ανώτατου ορίου της ενίσχυσης de-minimis, συμπεριλαμβανομένης και της περίπτωσης της σώρευσης, η Επιτροπή εξέφρασε σοβαρές αμφιβολίες σχετικά με το αν η διατύπωση που υπήρχε στις κατευθυντήριες γραμμές είναι σύμφωνη με τους κοινοτικούς κανόνες. Οι κοινοτικοί κανόνες προβλέπουν, ότι το ποσό de-minimis για μια επιχείρηση δεν πρέπει να υπερβαίνει για χρονικό διάστημα τριών ετών, το ανώτατο ποσό των 100 000 ευρώ. Οι κατευθυντήριες γραμμές προβλέπουν, ότι ο αποδέκτης της ενίσχυσης, μετά τις 19 Αυγούστου 1992 και επί μια τριετία δεν θα πρέπει να υπερβεί το ανώτατο όριο.

(22) Σχετικά με το τομεακό πεδίο εφαρμογής των κανόνων de-minimis, η Επιτροπή διαπίστωσε, ότι οι σχετικοί κανόνες, μεταξύ άλλων, δεν τυγχάνουν εφαρμογής στους τομείς της γεωργίας, της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας. Οι κατευθυντήριες γραμμές, αντιθέτως, αποκλείουν την ενίσχυση της μεταποίησης γεωργικών, αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων.

(23) Κατά τον ίδιο τρόπο, η Επιτροπή εξέφρασε σοβαρές αμφιβολίες σχετικά με το αν οι κατευθυντήριες γραμμές συμμορφώνονται με το μηχανισμό ελέγχου που προβλέπεται στην τελευταία παράγραφο της ανακοίνωσης de-minimis ή/και στο άρθρο 3 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001.

(24) Στο βαθμό που οι ενισχύσεις που παρέχονται με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές δεν καλύπτονται από τις διατάξεις de-minimis, η Επιτροπή, βάσει του κανονισμού της (ΕΚ) αριθ. 70/2001 της 12ης Ιανουαρίου 2001 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ στις κρατικές ενισχύσεις προς μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις [3], εξέφρασε σοβαρές αμφιβολίες όσον αφορά το συμβιβάσιμο με την κοινή αγορά. Από ότι φαίνεται, οι κατευθυντήριες γραμμές δεν περιορίζονταν στις ΜΜΕ και δεν τηρήθηκε το άρθρο 5 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 70/2001. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχείο α) ο κανονισμός δεν ισχύει ούτε για δραστηριότητες, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο την παραγωγή, επεξεργασία και εμπορευματοποίηση των προϊόντων που αναφέρονται στο παράρτημα I της συνθήκης. Επίσης, το άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχείο β) αποκλείει ενισχύσεις για εξαγωγικές δραστηριότητες. Εκτός τούτου, οι κατευθυντήριες γραμμές δεν λαμβάνουν υπόψη τους υπόλοιπους όρους που θεσπίζονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 70/2001. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή εξέφρασε σοβαρές αμφιβολίες όσον αφορά το συμβιβάσιμο των κατευθυντήριων γραμμών με την κοινή αγορά.

[1] Εξαγωγικές ενισχύσεις ορίζονται οι ενισχύσεις που είναι άμεσα σύμφωνες με τις εξαγόμενες ποσότητες, την εγκατάσταση και λειτουργία ενός δικτύου διανομής ή τις τρέχουσες δαπάνες μιας εξαγωγικής δραστηριότητας (άρθρο 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001 και υποσημείωση 3 της κοινοποίησης de-minimis).

[2] Αιτιολογική σκέψη 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001 και υποσημείωση 3 της κοινοποίησης de-minimis.

[3] ΕΕ L 10 της 13.1.2001, σ. 33.

(25) Κατά την αιτιολογική σκέψη των ενισχύσεων που δεν καλύπτονται από τις διατάξεις de-minimis, η Επιτροπή βασίστηκε στις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα ([1]) (στη συνέχεια: «περιφερειακές κατευθυντήριες γραμμές»). Το Μεκλεμβούργο-Δυτική Πομερανία θεωρείται ενισχυόμενη περιοχή σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) της συνθήκης ΕΚ. Ωστόσο, σε καμιά περίπτωση ενίσχυσης δεν φαίνεται να υπάρχει αρχική επένδυση σύμφωνα με το σημείο 4.4 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών. Συνεπώς, λήφθηκαν υπόψη οι διατάξεις όσον αφορά τις ενισχύσεις λειτουργίας (σημεία 4.15 και 4.17). Σύμφωνα με τις περιφερειακές κατευθυντήριες γραμμές του ομόσπονδου κράτους, οι ενισχύσεις αυτές, οι οποίες συμβάλλουν στην προώθηση των εξαγωγών μεταξύ των κρατών μελών, απαγορεύονται. Ωστόσο, ακόμα και αν γίνει δεκτό, ότι οι κατευθυντήριες γραμμές δεν συμβάλλουν μόνο στην προώθηση των εξαγωγών, οι ενισχύσεις λειτουργίας πρέπει να ικανοποιούν αρκετές απαιτήσεις, πρέπει δηλαδή να είναι χρονικά περιορισμένες, να έχουν φθίνουσα φορά και να είναι ανάλογες προς τα μειονεκτήματα, τα οποία πρέπει να εξαλείψουν. Η Επιτροπή, δεν διαπίστωσε στοιχεία, σχετικά με το ότι η ενίσχυση, θα μπορούσε να θεωρηθεί σε μια τέτοια βάση συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά.

4. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

(26) Η Γερμανία υποστηρίζει, ότι το υποπρόγραμμα Α («προγράμματα προώθησης στην αγορά») είναι συμβιβάσιμο με τις διατάξεις που αφορούν τις ενισχύσεις de-minimis, διότι οι επιχορηγήσεις δόθηκαν αποκλειστικά για υπηρεσίες παροχής συμβουλών και μελέτες που αφορούσαν την προώθηση στην αγορά προϊόντων των δικαιούχων επιχειρήσεων, και δεν αποτελούν εξαγωγική ενίσχυση σύμφωνα με την αιτιολογική θέση 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τη Γερμανία τα μέτρα του συγκεκριμένου υποπρογράμματος δεν αποτελούν ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Επειδή τα μέτρα δεν αποτελούν «ενισχύσεις», δεν ήταν απαραίτητο να ανταποκρίνονται στα κριτήρια του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 70/2001 και των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών ([2]).

(27) Σύμφωνα με την άποψη της γερμανικής κυβέρνησης, όλα τα μέτρα του υποπρογράμματος Β («εκθέσεις και εμποροπανηγύρεις στη Γερμανία και στο εξωτερικό») καλύπτονται από τους κανόνες de-minimis. Η Γερμανία ισχυρίζεται ότι, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001, οι ενισχύσεις, οι οποίες καθιστούν δυνατή τη συμμετοχή σε εκθέσεις, κατά κανόνα και σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 του προαναφερθέντος κανονισμού δεν αποτελούν εξαγωγική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Ως επακόλουθο, δεν είναι σκόπιμη η εξέταση σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 70/2001 και τις περιφερειακές κατευθυντήριες γραμμές ([3]).

(28) Σχετικά με το υποπρόγραμμα Γ («κοινά γραφεία των εταιρειών στο εξωτερικό»), η Γερμανία αναφέρει ότι τα σχετικά γραφεία δεν λειτουργούσαν ως δίκτυο διανομής (στις περισσότερες περιπτώσεις, οι υπηρεσίες αυτές καλύπτονται κατά τόπους από ένα άτομο), αλλά περισσότερο ως κέντρα επαφής και συντονισμού ακόμα και για επιχειρήσεις οι οποίες δεν συμμετέχουν άμεσα σε παρόμοιο κοινό γραφείο. Τα γραφεία έχουν το ρόλο κέντρου για τις πρώτες επαφές με ξένες αρχές και επιχειρήσεις. Συχνά οι επιχειρήσεις τελείως διαφορετικών κλάδων μοιράζονται την υπάρχουσα υποδομή, όπως τον εξοπλισμό γραφείου και τη γραμματεία. Κατά συνέπεια, η Γερμανία δεν θεωρεί τα μέτρα ως ενίσχυση για εξαγωγικές δραστηριότητες κατά την έννοια του άρθρου 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001, αλλά ως υπηρεσίες παροχής συμβουλών κατά την έννοια της αιτιολογικής σκέψης 4 του προαναφερθέντος κανονισμού, οι οποίες είναι σύμφωνες με τους κανόνες de-minimis και δεν αποτελούν ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ ([4]).

(29) Τα μέτρα του υποπρογράμματος Δ («επιχορηγήσεις για βοηθούς εξωτερικού εμπορίου»), σύμφωνα με την άποψη της Γερμανίας δεν συσχετίζονται άμεσα με εξαγωγικές δραστηριότητες, διότι οι βοηθοί εξωτερικού εμπορίου έχουν καθήκον να δημιουργούν γενικές δομές που αφορούν το εξαγωγικό εμπόριο, π.χ. γλωσσική υποστήριξη, αλλά δεν μετέχουν σε δραστηριότητες που αφορούν άμεσα τις εξαγόμενες ποσότητες, την εγκατάσταση και λειτουργία ενός δικτύου διανομής ή τα τρέχοντα έξοδα της εξαγωγικής δραστηριότητας. Κατά συνέπεια, θεωρείται ότι τα μέτρα στα πλαίσια του συγκεκριμένου υποπρογράμματος είναι συμβιβάσιμα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 69/2001 και δεν αποτελούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ ([5]).

(30) Η Γερμανία παραδέχεται, ότι η διατύπωση των κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά το αποδεκτό ύψος της ενίσχυσης de-minimis, ενδέχεται να είναι ανακριβής, ωστόσο στην πράξη σε καμιά περίπτωση δεν υπάρχει υπέρβαση του ανώτατου ποσού των 100 000 ευρώ ανά επιχείρηση σε διάστημα τριών ετών. Επιπλέον, όλες οι επιχειρήσεις ενημερώθηκαν σχετικά με τον χαρακτήρα de-minimis των ενισχύσεων και έπρεπε να δηλώσουν, αν τα τρία προηγούμενα έτη είχαν λάβει ανάλογες ενισχύσεις de-minimis. Όπως τονίζει η Γερμανία, η νέα ενίσχυση de-minimis χορηγήθηκε, μόνον αφού αποδείχτηκε ότι δεν αυξάνεται με τον τρόπο αυτό το συνολικό ύψος των ενισχύσεων de-minimis που χορηγήθηκαν εντός μιας τριετίας.

(31) Η Γερμανία παραδέχεται, ότι το φάσμα των δραστηριοτήτων που καλύπτουν οι κατευθυντήριες γραμμές δεν είναι σύμφωνο ούτε με τον τομέα εφαρμογής της ανακοίνωσης σχετικά με τις ενισχύσεις de-minimis ούτε με το άρθρο 1 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001. Η Γερμανία επιβεβαιώνει, ότι κανένας αποδέκτης ενισχύσεων δεν έχει προβεί σε δραστηριότητες που αφορούν την παραγωγή, επεξεργασία ή εμπορευματοποίηση προϊόντων του παραρτήματος 1 της συνθήκης ΕΚ. Η Γερμανία αναλαμβάνει τη δέσμευση να καταργήσει γενικά όλες τις σχετικές διατάξεις.

([1]) ΕΕ C 74 της 10.3.1998, σ. 9.

([2]) Η Γερμανία κοινοποίησε, ότι σύμφωνα με το συγκεκριμένο υποπρόγραμμα κάθε επιχείρηση έλαβε κατά το χρονικό διάστημα 1998-2002 κατά μέσο όρο 11 128 ευρώ.

([3]) Η Γερμανία κοινοποίησε, ότι σύμφωνα με το συγκεκριμένο υποπρόγραμμα κάθε επιχείρηση έλαβε κατά το χρονικό διάστημα 1998-2002 κατά μέσο όρο 1 830 ευρώ.

([4]) Η Γερμανία κοινοποίησε, ότι σύμφωνα με το συγκεκριμένο υποπρόγραμμα κάθε επιχείρηση έλαβε κατά το χρονικό διάστημα 1998-2002 κατά μέσο όρο 18 853 ευρώ.

([5]) Η Γερμανία κοινοποίησε, ότι σύμφωνα με το συγκεκριμένο υποπρόγραμμα κάθε επιχείρηση έλαβε κατά το χρονικό διάστημα 1998-2002 κατά μέσο όρο 10 018 ευρώ.

(32) Η Γερμανία υποστηρίζει την άποψη, ότι ούτε ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 70/2001 ούτε οι περιφερειακές κατευθυντήριες γραμμές έχουν εφαρμογή και ότι όλα τα μέσα είναι σε αρμονία με τους κανόνες de-minimis και, συνεπώς, δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση.

5. **ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ**

5.1. **Παρουσία κρατικής ενίσχυσης**

(33) Η Επιτροπή οφείλει να εξετάσει, αν οι κατευθυντήριες γραμμές είναι σύμφωνες με τους όρους του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Βασικά, κάθε κρατική οικονομική ενίσχυση, αλλάζει σε κάποιο βαθμό τους όρους ανταγωνισμού για μια συγκεκριμένη ομάδα επιχειρήσεων και μπορεί με τον τρόπο αυτό να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Ωστόσο, δεν ασκούν όλες οι ενισχύσεις αισθητή επιρροή στο εμπόριο και στον ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών μελών. Λαμβανομένων υπόψη των προαναφερθέντων, οι ενισχύσεις που δεν υπερβαίνουν το απόλυτο μέγιστο ποσό, εξαιρούνται της υποχρέωσης κοινοποίησης σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ και ως ενισχύσεις de-minimis δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Η Επιτροπή διαπιστώνει, ότι οι κατευθυντήριες γραμμές προβλέπουν αποκλειστικά μικρά ποσά ενίσχυσης, τα οποία ενδεχομένως αξιολογούνται ως ενισχύσεις de-minimis.

(34) Ο ορισμός σχετικά με το τι είναι οι ενισχύσεις de-minimis κατά τη γνώμη της Επιτροπής, προσδιορίστηκε για πρώτη φορά στους κοινοτικούς κανόνες για τις ενισχύσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, του 1992 ([1]). Με την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις ενισχύσεις de-minimis, τροποποιήθηκε ο κανόνας de-minimis των κοινοτικών κανόνων ([2]). Το μέγιστο συνολικό ποσό της ενίσχυσης de-minimis έφτασε τα 100 000 ευρώ εντός τριών ετών από τότε που χορηγήθηκε η πρώτη ενίσχυση de-minimis. Ο κανόνας αυτός δεν ισχύει, μεταξύ άλλων, για ενισχύσεις που αφορούν δαπάνες στους τομείς της γεωργίας και της αλιείας ή για ενισχύσεις όσον αφορά εξαγωγικές δραστηριότητες, δηλαδή ενισχύσεις, οι οποίες αφορούν τις εξαγόμενες ποσότητες, την εγκατάσταση και λειτουργία ενός δικτύου διανομής ή τις τρέχουσες δαπάνες της εξαγωγικής δραστηριότητας.

(35) Το άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001 επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής του κανόνα de-minimis, και ορισμένοι τομείς ενσωματώνονται στο πεδίο εφαρμογής του, ενώ προβλέπει εξαιρέσεις για ενισχύσεις που αφορούν τον τομέα των μεταφορών και δραστηριότητες που σχετίζονται με τη δημιουργία, την επεξεργασία και την εμπορευματοποίηση των προϊόντων του παραρτήματος I της συνθήκης ΕΚ. Παρομοίως, ο κανονισμός δεν ισχύει για ενισχύσεις που αφορούν εξαγωγικές δραστηριότητες. Στο άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001 αναφέρεται, ότι το σύνολο των ενισχύσεων de-minimis που παρέχονται σε μια επιχείρηση σε χρονικό διάστημα τριών ετών δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 100 000 ευρώ.

(36) Επειδή ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 69/2001 τέθηκε σε ισχύ στις 2 Φεβρουαρίου 2001 ενώ οι υπό εξέταση κατευθυντήριες γραμμές ίσχυαν ήδη από τις 25 Μαΐου 1998, είναι αμφίβολο αν η Επιτροπή πρέπει να εφαρμόσει αναδρομικά τον κανονισμό ή αν η ανακοίνωση σχετικά με τις ενισχύσεις de-minimis έχει εφαρμογή στις ενισχύσεις de-minimis, οι οποίες χορηγήθηκαν πριν το συγκεκριμένο χρονικό σημείο (consecutio legis).

(37) Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 69/2001 δεν διευκρινίζει αν έχει αναδρομικό αποτέλεσμα. Ωστόσο, δεν υπάρχει κάτι στο κείμενο που να αποκλείει την εφαρμογή σε παλαιότερες περιπτώσεις, εφόσον προσαρμόζεται αναλόγως ο μηχανισμός ελέγχου, όπως ορίζεται στο άρθρο 3. Επειδή δεν προβλέπονται ρητοί όροι που αναφέρουν το αντίθετο, οι ενισχύσεις de-minimis, οι οποίες χορηγήθηκαν πριν τεθεί σε ισχύ ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 69/2001, πρέπει να αξιολογηθούν κατά την άποψη της Επιτροπής, σύμφωνα με τους όρους του συγκεκριμένου κανονισμού. Στο βαθμό που ο κανονισμός απαλλάσσει κάποια συγκεκριμένα μέτρα από την υποχρέωση γνωστοποίησης, από τη μια πλευρά ορίζει ένα διαδικαστικό κανόνα, ο οποίος πρέπει να εφαρμοστεί άμεσα σε εκκρεμούσες υποθέσεις. Από την άλλη, η άμεση εφαρμογή του κανονισμού συμφωνεί με τους στόχους της απλούστευσης και της αποκέντρωσης. Όταν πρόκειται για μέτρα ενίσχυσης, τα οποία δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001 και, κατά συνέπεια, δεν μπορούν να τύχουν απαλλαγής σε μια τέτοια βάση, η Επιτροπή εφαρμόζει τους κανόνες, οι οποίοι ίσχυαν κατά τη χορήγηση της ενίσχυσης. Επειδή ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 69/2001 έχει διατυπωθεί γενικώς πιο γενναιόδωρα από ό,τι οι προαναφερθέντες κανόνες de-minimis, και επειδή οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση όταν η ενίσχυση δεν τυγχάνει απαλλαγής σύμφωνα με τον κανονισμό, η νόμιμη προσδοκία των δικαιούχων βάσει των κατευθυντήριων γραμμών και η βασική αρχή της νομικής ασφάλειας θα ληφθούν υπόψη αναλόγως. Από οικονομική άποψη, η Επιτροπή υποστηρίζει, ότι τα μέτρα ενίσχυσης, τα οποία σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 69/2001 σήμερα και σε μια ολοκληρωμένη αγορά δεν θεωρούνται «ενίσχυση» κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, δεν θα μπορούσαν να αποτελέσουν «ενίσχυση» σε προγενέστερη εποχή και σε μια λιγότερο ολοκληρωμένη αγορά. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θα εφαρμόσει τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 69/2001 στην προκειμένη περίπτωση, μολονότι υπάρχει η δυνατότητα να καταφύγει στους κανόνες που ίσχυαν την εποχή της εφαρμογής του μέτρου, σε περίπτωση που το μέτρο δεν απαλλάσσεται σύμφωνα με τον κανονισμό.

(38) Το άρθρο 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001, προσδιόριζε τον όρο «εξαγωγική ενίσχυση» και προσδιορίζει ρητά, ότι οι κανόνες de-minimis δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη για «εξαγωγικές ενισχύσεις». Οι «εξαγωγικές ενισχύσεις» περιλαμβάνουν:

— ενισχύσεις, οι οποίες αφορούν άμεσα τις εξαγόμενες ποσότητες,

— ενισχύσεις για την εγκατάσταση και τη λειτουργία ενός δικτύου διανομής,

— ενισχύσεις για άλλες τρέχουσες δαπάνες που αφορούν την εξαγωγική δραστηριότητα.

([1]) ΕΕ C 213 της 19.8.1992, σ. 2.
([2]) ΕΕ C 68 της 6.3.1996, σ. 9.

(39) Η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει, αν τα μέτρα των κατευθυντήριων γραμμών αποτελούν «εξαγωγική ενίσχυση» κατά την έννοια του άρθρου 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001.

(40) Βάσει των πληροφοριών που διαβίβασε η Γερμανία, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα, ότι το υποπρόγραμμα Α προβλέπει στην πραγματικότητα ενισχύσεις για υπηρεσίες παροχής συμβουλών και την κατάρτιση στρατηγικών μάρκετινγκ (όπως σχέδια μάρκετινγκ, παρουσίαση πρωτοτύπων, χρηματιστήρια εμπορευμάτων) με σκοπό την προώθηση ενός νέου ή ήδη υφιστάμενου προϊόντος σε μια νέα αγορά, οι οποίες δεν υπάγονται στον ορισμό του άρθρου 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001. Στην αιτιολογική σκέψη 4 του προαναφερθέντος κανονισμού αναφέρεται, ότι τέτοια μέτρα δεν αποτελούν κατά κανόνα εξαγωγικές ενισχύσεις. Ωστόσο, η φράση «κατά κανόνα» καθιστά σαφές, ότι οι ενισχύσεις προς υπηρεσίες παροχής συμβουλών δεν επιτρέπονται σε όλες τις περιπτώσεις. Η Επιτροπή υποστηρίζει εξάλλου την άποψη ότι οι υπηρεσίες παροχής συμβουλών του υποπρογράμματος Α δεν αποτελούν «εξαγωγική ενίσχυση» κατά την έννοια του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001.

(41) Η Επιτροπή πιστεύει, ότι τα μέτρα του υποπρογράμματος Β καλύπτονται από την αιτιολογική σκέψη 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001 και δεν αποτελούν, συνεπώς, «εξαγωγική ενίσχυση» κατά την έννοια του άρθρου 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001.

(42) Τα μέτρα του υποπρογράμματος Γ αφορούν την εγκατάσταση κοινών γραφείων εντός και εκτός Κοινότητας και ΕΟΧ καθώς και των χωρών, οι οποίες είναι επίσημα υποψήφιες προς ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ενίσχυση μπορεί να χορηγηθεί για δαπάνες, οι οποίες είναι άμεσα απαραίτητες για την εγκατάσταση και τη λειτουργία των κοινών γραφείων των εταιρειών, όπως κινητός εξοπλισμός γραφείου και τεχνολογία γραφείου, δαπάνες για τις τρέχουσες ανάγκες και δαπάνες για το αλλοδαπό προσωπικό. Τα κοινά γραφεία πρέπει να πληροφορούν τις ΜΜΕ σχετικά με τη συγκεκριμένη αγορά εξωτερικού και να λειτουργούν ως βάσεις για τις πρώτες επαφές.

(43) Η Επιτροπή πιστεύει, ότι η ενίσχυση σύμφωνα με το εν λόγω υποπρόγραμμα δεν θέτει στη διάθεση της δικαιούχου επιχείρησης εξειδικευμένα προϊόντα και, κατά συνέπεια θεωρείται ενίσχυση λειτουργίας. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που διαβίβασε η Γερμανία, η Επιτροπή δεν μπορεί να αποκλείσει ότι η ενίσχυση για την εγκατάσταση και τη λειτουργία μιας εμπορικής αντιπροσωπείας θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για να συσταθεί ένα αλλοδαπό δίκτυο διανομής. Σύμφωνα με τη γνώμη της Επιτροπής, το μέτρο αυτό μπορεί να είναι σύμφωνο με την «εγκατάσταση και τη λειτουργία ενός δικτύου διανομής» ή/και να αποτελεί ενίσχυση για τις «τρέχουσες δαπάνες μιας εξαγωγικής δραστηριότητας», η οποία σύμφωνα με το άρθρο 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001 δεν εμπίπτει στο ενδοκοινοτικό πεδίο εφαρμογής και, κατά συνέπεια, υπολογίζεται ως μη επιτρεπτή «εξαγωγική ενίσχυση».

(44) Το υποπρόγραμμα Δ προβλέπει ενισχύσεις όσον αφορά το μεικτό μισθό ενός βοηθού εξωτερικού εμπορίου για ένα έτος και σε εξαιρετικές περιπτώσεις για δυο έτη. Με το μέτρο αυτό, οι ΜΜΕ ενθαρρύνονται να προσλαμβάνουν συνεργάτες, οι οποίοι διαθέτουν τις απαραίτητες γλωσσικές γνώσεις και εμπειρίες ως προς το διεθνές εμπόριο, ώστε να καταστήσουν δυνατό για την επιχείρηση το άνοιγμα της διεθνούς αγοράς.

(45) Η Επιτροπή πιστεύει, ότι το συγκεκριμένο μέτρο θεωρείται εξ ορισμού τρέχουσα δαπάνη συνδεόμενη με μια εξαγωγική δραστηριότητα κατά την έννοια του άρθρου 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001. Συνεπώς, το μέτρο αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001.

(46) Συνοψίζοντας τα σημεία 40 έως 45, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι τα υποπρογράμματα Α και Β δεν αποτελούν «εξαγωγικές ενισχύσεις» κατά την έννοια του άρθρου 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001 και, κατά συνέπεια, δεν αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής του συγκεκριμένου κανονισμού. Όσον αφορά τα υποπρογράμματα Γ και Δ, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι τα μέτρα αυτά αποτελούν «εξαγωγικές ενισχύσεις» κατά την έννοια του άρθρου 1 στοιχείο β) του προαναφερθέντος κανονισμού, και αποκλείονται, συνεπώς, από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού.

(47) Τα υποπρογράμματα Α και Β δεν αποτελούν κρατική βοήθεια κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, όταν εκπληρώνονται όλες οι προϋποθέσεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001.

(48) Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι οι κατευθυντήριες γραμμές στην επίσημη διατύπωσή τους δεν βρίσκονται σε αρμονία με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 69/2001: ειδικά οι διατάξεις που αφορούν τη σώρευση με άλλες ενισχύσεις de-minimis, είναι τουλάχιστον ανακριβείς, ενώ οι ενισχύσεις που αφορούν τη δημιουργία, επεξεργασία ή εμπορευματοποίηση των εξαγόμενων προϊόντων του παραρτήματος Ι της συνθήκης ΕΚ δεν απαλλάσσονται ρητά. Εξάλλου, η Επιτροπή διαπιστώνει, ότι οι κατευθυντήριες γραμμές καταργήθηκαν μετά την κίνηση της επίσημης εξεταστικής διαδικασίας, ενώ βεβαιώθηκε ότι κατά την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών δεν χορηγήθηκαν ενισχύσεις εκτός του τομεακού πεδίου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001, καθώς και ότι δεν υπήρξε υπέρβαση του ανώτατου ορίου de-minimis. Συνεπώς η Επιτροπή διαπιστώνει, ότι οι κατευθυντήριες γραμμές εφαρμόζονται σε συμφωνία με το άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, εφόσον δεν έχει χορηγηθεί καμιά «εξαγωγική ενίσχυση» κατά την έννοια του άρθρου 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001. Οι ενισχύσεις, συνεπώς, που χορηγήθηκαν υπό τα υποπρογράμματα Α και Β, δεν αποτελούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

(49) Εφόσον τα υποπρογράμματα Γ και Δ προβλέπουν επενδυτικές ενισχύσεις ή/και ενισχύσεις λειτουργίας όσον αφορά τις προαναφερθείσες δραστηριότητες εντός Κοινότητας, μπορούν να επηρεάσουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και θεωρούνται, κατά συνέπεια, κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων [1] και λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν στις σχετικές περιοχές, το ίδιο ισχύει και για μέτρα τα οποία αφορούν συναλλαγές μεταξύ ενός κράτους μέλους και του ΕΟΧ, καθώς και για συναλλαγές κρατών μελών με χώρες που είναι επίσημα υποψήφιες προς ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση [2], διότι η οικονομική διαπλοκή της Κοινότητας με τα μελλοντικά κράτη μέλη, στη βάση της Ευρωπαϊκής Συνθήκης υπόκειται σε διαρκή εξέλιξη.

(50) Σε περίπτωση που τα μέτρα ενίσχυσης των εξαγωγών εφαρμοστούν σε τρίτες χώρες [3], η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει, αν, βάσει της πάγιας ομολογίας και κυρίως της υπόθεσης Tubemeuse, επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών και συνιστούν, ως εκ τούτου, κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

(51) Η Επιτροπή διαπιστώνει, ότι σύμφωνα με το υποπρόγραμμα Γ, μπορούν να χορηγηθούν οικονομικές ενισχύσεις έως το πολύ 25 600 ευρώ εντός διαστήματος τριών ετών. Τα πραγματικά ποσά που χορηγήθηκαν, ανέρχονταν κατά μέσο όρο σε 18 853 ευρώ.

(52) Η Επιτροπή, στην ανάλυσή της, λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης περίπτωσης. Ενόψει των πολύ χαμηλών ποσών ενίσχυσης, του περιορισμού των ενισχύσεων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς και των ιδιαιτεροτήτων του σχετικού μέτρου, η Επιτροπή πιστεύει, ότι τα μέτρα του υποπρογράμματος Γ που αφορά την ενίσχυση των κοινών γραφείων στο εξωτερικό, δεν επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και δεν αποτελούν, ως εκ τούτου, ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

(53) Η Επιτροπή διαπιστώνει, ότι σύμφωνα με το υποπρόγραμμα Δ μπορούν να χορηγηθούν οικονομικές ενισχύσεις το πολύ έως 24 600 ευρώ εντός διαστήματος τριών ετών. Τα πραγματικά ποσά που χορηγήθηκαν ανέρχονταν κατά μέσο όρο σε 10 018 ευρώ.

(54) Η Επιτροπή, στην ανάλυσή της, λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης περίπτωσης. Ενόψει των πολύ χαμηλών ποσών ενίσχυσης, του περιορισμού των ενισχύσεων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς και των ιδιαιτεροτήτων του σχετικού μέτρου, η Επιτροπή πιστεύει, ότι τα μέτρα του υποπρογράμματος Δ που αφορά την πρόσληψη βοηθών εξωτερικού εμπορίου, δεν επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και δεν αποτελούν, ως εκ τούτου, ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

5.2. **Νομιμότητα της ενίσχυσης**

(55) Η Επιτροπή βρίσκεται στη δυσάρεστη θέση να διαπιστώσει, ότι η Γερμανία χορήγησε την ενίσχυση κάνοντας κακή εφαρμογή του άρθρου 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ.

5.3. **Συμβιβάσιμο της ενίσχυσης**

(56) Η Επιτροπή εξετάζει στο παρόν κεφάλαιο το συμβιβάσιμο των μέτρων, εφόσον αυτά συνιστούν ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, δηλαδή την εφαρμογή των υποπρογραμμάτων Γ και Δ εντός της Κοινότητας, του ΕΟΧ και των υποψήφιων χωρών. Αποτελεί βασική αρχή της πολιτικής ενισχύσεων της Επιτροπής, να μη θεωρεί τέτοιες ενισχύσεις συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά. Είναι ιδιαιτέρως απαράδεκτο να χορηγείται ενίσχυση για εξαγωγές εντός Κοινότητας, διότι είναι κάτι που επηρεάζει άμεσα την αγορά ενός άλλου κράτους μέλους. Η νόθευση του ανταγωνισμού μέσω της χρηματοδότησης μιας εντονότερης παρουσίας στην αγορά ενός άλλου κράτους μέλους, δεν παραβιάζει μόνο τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, αλλά και το άρθρο 10 της συνθήκης ΕΚ. Το γεγονός αυτό αντιτίθεται στο γενικότερο οικονομικοπολιτικό στόχο της Κοινότητας, στη δημιουργία, δηλαδή, μιας ενιαίας αγοράς χωρίς εμπόδια, περιορισμούς και στρεβλώσεις, η οποία θα υπακούει στην αρχή της οικονομίας της αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.

(57) Παρά το γεγονός, ότι τα μέτρα εφαρμόστηκαν στο Μεκλεμβούργο-Δυτική Πομερανία, το οποίο αποτελεί ενισχυόμενη περιοχή σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) της συνθήκης ΕΚ, οι ενισχύσεις αντιφάσκουν προς τους κανόνες για τις περιφερειακές ενισχύσεις, όπως ορίζονται στις περιφερειακές κατευθυντήριες γραμμές. Όσον αφορά τα αμφισβητούμενα μέτρα, σύμφωνα με τη γνώμη της Επιτροπής πρόκειται για ενισχύσεις λειτουργίας κατά την έννοια των σημείων 4.15 και 4.17 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών. Σύμφωνα με το σημείο 4.17, απαγορεύονται οι ενισχύσεις λειτουργίας για την προώθηση των εξαγωγών μεταξύ κρατών μελών [4]. Η Γερμανία δεν έχει παρουσιάσει επιχειρήματα, τα οποία θα μπορούσαν να αποδείξουν, ότι τηρούνται οι σχετικοί κανόνες των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών (η ενίσχυση πρέπει κυρίως να έχει φθίνουσα φορά και να είναι αναλογική προς τα μειονεκτήματα, τα οποία πρέπει να εξαλείψει). Συνεπώς, δεν υπάρχουν οι βάσεις για να θεωρηθούν οι «εξαγωγικές ενισχύσεις» συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά.

---

[1] Κυρίως απόφαση της 21ης Μαρτίου 1990 σχετικά με την υπόθεση C-142/87, Βέλγιο εναντίον Επιτροπής («Tubemeuse»), Συλλ. 1990, Σ.Ι — 959, σημεία 31 έως 44.

[2] «Υποψήφιες» είναι σήμερα οι εξής 13 χώρες, των οποίων η αίτηση για προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση έγινε δεκτή από το Συμβούλιο: Βουλγαρία, Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία και Σλοβενία, καθώς και η Τουρκία, σύμφωνα με τα συμπεράσματα των εκάστοτε Ευρωπαϊκών Συμβουλίων.

[3] «Τρίτες χώρες» θεωρούνται οι χώρες εκτός Κοινότητας, του ΕΟΧ και των χωρών, οι οποίες θεωρούνται επίσημα υποψήφιες προς ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

[4] Όσον αφορά τις ενισχύσεις για πρώτες επενδύσεις κατά την έννοια του σημείου 4.4 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών, η Επιτροπή έχει ήδη εγκρίνει ένα γερμανικό και ένα αυστριακό κανονισμό ενισχύσεων, ο οποίος μπορεί να εφαρμοστεί αποκλειστικά σε ΜΜΕ που δρουν σε χώρες, οι οποίες δεν ήταν ποτέ ούτε κράτη μέλη, ούτε κράτη μέλη του ΕΟΧ ούτε χώρες με επίσημο καθεστώς ενός υποψηφίου για την ένταξή του στην Ευρωπαϊκή Ένωση (απόφαση 97/257/ΕΚ, κρατική ενίσχυση C 49/95 — Γερμανία (ΕΕ L 102 της 19.4.1997, σ 36) και απόφαση 97/241/ΕΚ, κρατική ενίσχυση C 50/95 — Αυστρία, (ΕΕ L 96 της 11.4.1997, σ. 23).

(58) Παρά το γεγονός ότι οι ενισχύσεις περιορίζονται στις ΜΜΕ, τα μέτρα ενίσχυσης αντιφάσκουν προς τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 70/2001. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 70/2001, αποκλείει ρητά ενισχύσεις για εξαγωγικές δραστηριότητες, δηλαδή ενισχύσεις, οι οποίες αφορούν άμεσα τις εξαγόμενες ποσότητες, την εγκατάσταση και τη λειτουργία ενός δικτύου διανομής ή τις τρέχουσες δαπάνες μιας εξαγωγικής δραστηριότητας. Επιπλέον, δεν λαμβάνονται υπόψη άλλοι όροι του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 70/2001. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι η «εξαγωγική ενίσχυση» δεν είναι σύμφωνη με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 70/2001. Επίσης, οι συγκεκριμένες ενισχύσεις επηρεάζουν τους όρους των συναλλαγών σε βαθμό που αντιτίθεται στο γενικό συμφέρον, ώστε να μην μπορούν να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ).

(59) Η Επιτροπή διαπιστώνει, ότι οι εξαιρέσεις του άρθρου 87 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ δεν ισχύουν στην περίπτωση των κατευθυντήριων γραμμών του Μεκλεμβούργου, διότι το μέτρο ενίσχυσης δεν αφορά κανέναν από τους αναφερθέντες στόχους, ενώ και η Γερμανία δεν έχει προβάλει κανένα σχετικό επιχείρημα.

(60) Οι ενισχύσεις που παρέχονται στα πλαίσια των κατευθυντήριων γραμμών του Μεκλεμβούργου, δεν έχουν σκοπό να προωθήσουν την εκτέλεση σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού συμφέροντος, να άρουν μια σημαντική διαταραχή της οικονομίας ενός κράτους μέλους ή να προωθήσουν τον πολιτισμό και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Κατά συνέπεια, δεν εφαρμόζονται στις κατευθυντήριες γραμμές ούτε το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο β) της συνθήκης ΕΚ ούτε το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της συνθήκης ΕΚ.

6. **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ**

(61) Οι κατευθυντήριες γραμμές δεν κοινοποιήθηκαν και συνιστούν για το λόγο αυτό και σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ, παράνομη ενίσχυση. Οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν εκτός του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001, ήταν συνεπώς, παράνομες.

(62) Οι ενισχύσεις των υποπρογραμμάτων Α και Β δεν αποτελούν «εξαγωγικές ενισχύσεις» κατά την έννοια του άρθρου 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001. Χορηγήθηκαν εντός του πεδίου εφαρμογής του συγκεκριμένου κανονισμού και δεν αποτελούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

(63) Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 69/2001 δεν έχει εφαρμογή στα υποπρογράμματα Γ και Δ των κατευθυντήριων γραμμών. Οι κατευθυντήριες γραμμές επιτρέπουν, δηλαδή, ενισχύσεις για εξαγωγικές δραστηριότητες, με άλλα λόγια ενισχύσεις, οι οποίες συνδέονται άμεσα με τις εξαγόμενες ποσότητες, την εγκατάσταση και λειτουργία ενός δικτύου διανομής ή τις τρέχουσες δαπάνες μιας εξαγωγικής δραστηριότητας. Ανάλογες ενισχύσεις, οι οποίες χορηγήθηκαν με σκοπό την ενίσχυση των εξαγωγών εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του ΕΟΧ και των χωρών, οι οποίες είναι επίσημα υποψήφιες προς ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτελούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ και ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά.

(64) Η Επιτροπή έλαβε υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της παρούσας περίπτωσης, κυρίως τα πολύ χαμηλά ποσά ενίσχυσης, τον περιορισμό του καθεστώτος στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τις ιδιαιτερότητες των σχετικών μέτρων. Κατέληξε στην άποψη, ότι τα μέτρα που προβλέπονται στις κατευθυντήριες γραμμές του Μεκλεμβούργου όσον αφορά τα υποπρογράμματα Γ και Δ με σκοπό την ενίσχυση των εξαγωγών σε χώρες εκτός της Κοινότητας και του ΕΟΧ, καθώς και εκτός των χωρών, οι οποίες είναι επίσημα υποψήφιες προς ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και, κατά συνέπεια δεν πληρούν όλα τα κριτήρια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

(65) Σύμφωνα με τη συνήθη πρακτική της Επιτροπής και σε συμφωνία με το άρθρο 87 της συνθήκης ΕΚ, πρέπει να ζητείται από τον αποδέκτη η επιστροφή κάθε ενίσχυσης που είναι παράνομη και ασυμβίβαστη με τη συνθήκη ΕΚ, εφόσον δεν καλύπτεται από τον κανόνα de-minimis. Η συγκεκριμένη πρακτική επιβεβαιώνεται με το άρθρο 14 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου της 22ας Μαρτίου 1999 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ [1]. Σύμφωνα με το άρθρο 14 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ανάκτηση της ενίσχυσης από τον αποδέκτη. Τέλος, προκειμένου να υπάρξει απόλυτη σαφήνεια ως προς τον αριθμό των περιπτώσεων ανάκτησης των ενισχύσεων, η Γερμανία κλήθηκε να καταρτίσει κατάλογο με τις επιχειρήσεις οι οποίες δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001 της Επιτροπής και έχουν λάβει ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

1. Οι κατευθυντήριες γραμμές του ομόσπονδου κράτους του Μεκλεμβούργου-Δυτικής Πομερανίας όσον αφορά τη χορήγηση ενισχύσεων για τις πωλήσεις και εξαγωγές προϊόντων από το Μεκλεμβούργο-Δυτική Πομερανία (στο εξής: «κατευθυντήριες γραμμές του ομόσπονδου κράτους») συνιστούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Εφόσον υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, συνιστούν παράνομες ενισχύσεις.

2. Οι κατευθυντήριες γραμμές του ομόσπονδου κράτους δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001.

Κατά συνέπεια, το υποπρόγραμμα Α (προγράμματα προώθησης στην αγορά) και το υποπρόγραμμα Β (συμμετοχή σε εκθέσεις και εμποροπανηγύρεις) δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις.

[1] ΕΕ L 83 της 27.3.1999, σ. 1.

3. Οι κατευθυντήριες γραμμές του ομόσπονδου κράτους συνιστούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, εφόσον παρέχουν υποστήριξη η οποία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 69/2001.

Κατά συνέπεια, το υποπρόγραμμα Γ (κοινά γραφεία στο εξωτερικό) και το υποπρόγραμμα Δ (βοηθοί εξωτερικού εμπορίου) συνιστούν κρατικές ενισχύσεις εφόσον εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 4.

4. Οι κατευθυντήριες γραμμές του ομόσπονδου κράτους δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, εφόσον προβλέπουν τη χορήγηση ενισχύσεων για εξαγωγικά μέτρα προς χώρες εκτός Κοινότητας και του ΕΟΧ, καθώς και εκτός των χωρών οι οποίες θεωρούνται επίσημα υποψήφιες προς ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Άρθρο 2

Εφόσον οι κατευθυντήριες γραμμές του ομόσπονδου κράτους προβλέπουν ενισχύσεις για μέτρα ενίσχυσης των εξαγωγών προς χώρες εντός Κοινότητας και του ΕΟΧ, καθώς και προς χώρες οι οποίες θεωρούνται επίσημα υποψήφιες προς ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν είναι συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

Άρθρο 3

Η Γερμανία λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα, για να ζητήσει από τους αποδέκτες την επιστροφή των ενισχύσεων του άρθρου 2 που διατέθηκαν παράνομα.

Η απαίτηση επιστροφής της ενίσχυσης επιτυγχάνεται ανυπερθέτως σύμφωνα με τις εθνικές διαδικασίες, εφόσον καθιστούν δυνατή την άμεση και ουσιαστική εκτέλεση της απόφασης. Το προς ανάκτηση ποσό περιλαμβάνει τόκους από το χρονικό σημείο, κατά το οποίο η παράνομη ενίσχυση τέθηκε στη διάθεση των αποδεκτών, έως και την πραγματική επιστροφή της. Οι τόκοι υπολογίζονται βάση του ποσοστού αναφοράς που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του ισοδύναμου των περιφερειακών ενισχύσεων.

Άρθρο 4

Η Γερμανία διαβιβάζει στην Επιτροπή κατάλογο με τις επιχειρήσεις, οι οποίες έλαβαν ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 2 της παρούσας απόφασης.

Άρθρο 5

Η Γερμανία κοινοποιεί στην Επιτροπή εντός δυο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, τα μέτρα που έλαβε προκειμένου να συμμορφωθεί προς αυτήν.

Άρθρο 6

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

Βρυξέλλες, 5 Μαρτίου 2003.

Για την Επιτροπή

Mario MONTI

Μέλος της Επιτροπής